

Viera Benková

Rozhovor s prvou dámou slovenskej dolnozemskej literatúry VIEROU BENKOVOU, ocenenou Spolkom slovenských spisovateľov za celoživotné dielo

PRI TVORBE SA MI STÍŠI RYTMUS SRDCA

Viera Benková sa narodila 23. apríla 1939 v Báčskom Petrovci v remeselníckej rodine. Matka pochádzala zo Slovenska, z Čičmian. Základnú školu a gymnázium ukončila v rodisku. Na Filologickej fakulte v Belehrade vyštudovala český a slovenský jazyk a literatúru. V roku 1962 sa ako štipendistka zamestnala v novinách *Hlas ľudu*, kde pracovala ako stály člen redakcie do roku 1967, neskôr ako externá spolupracovníčka do roku 1975. Členkou redakcie literárneho časopisu *Nový život* bola v rokoch 1965 – 1978. Keďže sa s rodinou v roku 1969 presťahovala do Belehradu, od roku 1975 žila na voľnej nohe. Roku 1980 sa zamestnala v Slovenskej redakcii Novosadského rozhlasu, kde pôsobila do roku 1992, keď odišla do dôchodku a presťahovala sa z Belehradu do Petrovca. V roku 1967 ju prijali do Zväzu spisovateľov Juhoslávie a v roku 1985 aj do Spolku spisovateľov Vojvodiny, kde niekoľko rokov bola členkou Zhromaždenia a spolupracovníkov Vydavateľstva Stražilovo v Irigu a Novom Sade aj v správe literárneho stretnutia Brankovo kolo v Sr. Karlovciah. Je zastúpená vo svetových antológiách v Indii, Švédsku, v esperante v Brazílii... Od roku 1990 je členkou Spolku slovenských spisovateľov v Bratislave. Žije v rodisku. Od roku 1964 vydala mnoho kníh poézie a prózy či publicistiky i originálnu antológiu slovenských autoriek z materskej krajiny a Dolnej zeme *Plášť bohyne* a v tomto roku vydáva aj antológiu autoriek-prozaičiek *Studienky*. Tohto roku získala Cenu Spolku slovenských spisovateľov za celoživotné dielo. Pri tejto príležitosti sme ju požiadali o rozhovor.

MÁRIA BÁTOROVÁ: *Ste držiteľkou mnohých cien za literatúru, celoživotné dielo, aký nový pocit prináša do vášho života nedávne ocenenie od Spolku slovenských spisovateľov?*

VIERA BENKOVÁ: Osobne si myslím, že najväčším uznaním je skutočnosť, že nás Spolok slovenských spisovateľov prijal za stálych a čestných členov, o čo som sa už dávno zasadzovala. Teší ma to o to väčšmi, že ide skôr o uznanie slovenskej literatúry na Dolnej zemi, ktorá sa pokladala za okrajovú, krajskú, a nie svojbytnú a irečítu... Vyzeralo to tak, akoby vás dakto, komu dôverujete, stále iba tľapkal po pleci a hovoril, počkaj, musíš vyzrieť, aby som ťa začal brať vážne! Myslím si, že tak ako v materskej krajine aj na Dolnej zemi vyrástli pozoruhodné tvorivé osobnosti – spomeniem niektoré: Ondrej Štefanko, Paľo Bohuš, Dagmar Mária Anocová, Ivan Ambruš, Viťazoslav Hronec, Ján Labát, Miroslav Demák, Zlatko Benka. Iba v Srbsku dnes žije asi 60 000 Slovákov, a keby sme zverejnili, koľko toto spoločenstvo dalo svetu, najmä Srbsku a Slovensku, špičkových odborníkov v poľnohospodárstve, vo vede, v jazykovede, literatúre, umení, iste by sme boli prekvapení; je to možno aj preto, že sa toto spoločenstvo ocitlo po príchode na Dolnú zem na začiatku 18. storočia v mnohonárodnostnom prostredí; znamenalo to nielen sa udomáčniť v novom, ale aj sa presadiť, potvrdiť a prežiť... Niečo podobné sa týkalo i mňa. Keď som v šesťdesiatych rokoch minulého storočia začala písať, cesty k slovenskej literatúre vydávanej na Slovensku boli zahatané; do nášho vydavateľstva nesmeli nič od vás prichádzať. Boli to hluché časy, spustili medzi nás železnú oponu, iba ak niekto odcestoval k rodákum, priniesol knihu, časopis... Tak sa mi dostala do rúk zbierka Milana Rúfusa *Až dozrieme*, ktorá mala veľký vplyv na moju tvorbu. Nečudo, že som hltala preklady zo svetovej literatúry hojne prekladanej do srbčiny či chorvátčiny. Už vtedy sa v srbskej literatúre objavujú mnohé pozoruhodné literárne perá, medzi nimi poetky Desan-

ka Maksimovićová, Mira Alečkovićová, Jasna Melvingerová, ale aj chorvátke a slovinské autorky Saša Vegriová a Vesna Krmpotičová, Vesna Parunová a pod. U nás vo Vojvodine, kde žijú mnohé národnostné spoločenstvá, sa zasa dostávala do popredia bohatá srbská a maďarská tvorba (Judita Šalgová, Vojislav Despotov) a popritom i slovenská, rumunská a rusínska literatúra. Vskutku nová a objavná cesta sa medzi Slovenskom a Dolnou zemou vynorila hneď po roku 1991, keď sa Slovensko konečne otvorilo svetu, systematickejšie však až po roku 1993. Dnes, keď sme už riadni členovia Spolku slovenských spisovateľov, situácia je veľmi žižlivá na oboch stranách, ešte vždy sa však dolnozemskí autori nemôžu uchádzať napríklad o granty ministerstva kultúry na nový rukopis a podobne. Kým sa slovenské dejiny a literatúra za hranicami Slovenska nedostanú do stredoškolských čítaniek, nebudeme sa dobre poznať.

M. B.: *Vieme, že ste vydali zaujímavú antológiu slovenských poetiek zo štyroch krajín Plášť bohyne..., čiže autoriek Sloveniek zo Slovenska, Maďarska, Rumunska a Srbska; ňou ste upozornili literárnu verejnosť na ich poetické hodnoty... Kedy a ako vám zišla na um táto myšlienka a ako vôbec došlo k spolupráci so slovenskými autorkami a autormi?*

V. B.: Na novú možnosť spolupráce medzi autormi ma upozornil šéfredaktor *Nového života* Adam Svetlík počas prednášky profesorky Etely Farkašovej o súčasných trendoch v slovenskej tvorbe na slavistickej katedre v Novom Sade. Keď ma pani profesorka v roku 2009 osobne pozvala do Klubu spisovateľov v Bratislave na prezentáciu novej knihy esejí, dlho som nerozmýšľala. Spriatelili sme sa a odvtedy už pravidelne prichádzam do Bratislavy – v duchu našich spoločných plánov na zlepšenie vzájomných stykov. Teraz

OBSAH

ZDRUŽENIA/VÝROČIE	
SSS žiada o návrat odstráneného nápisu na sídlovej budove SSS.....	2
Festival slobody 2014.....	2
KONFERENCIE/LITERATÚRA/DEJINY	
J. Borguľová: Seminár SNP v literatúre – nové náhľady.....	3
E. Mitrová: Dve momenty a úvaha o Kukučínovi.....	3
KOMENTÁRE/DOMOV/ZAHRAŇICIE	
R. Michelko: Štvrtstoročie veľkých zmien aj vnútorných rozporov a tenzií.....	4
F. Škvrdla: Po voľbách – kam a ako pôjde Ukrajina?.....	4
E. Števková: Instančný predvolebný guláš.....	4
ESEJ/DEJINY/VÝROČIA/FOTOGRAFIA	
J. Comaj: Malé zamyslenie nad jubileom novembra 1989.....	5
Rudolf Schuster vystavuje.....	5
ZAMYSLLENIE/LITERATÚRA	
A. Blaha: Cintoriny sú hviezdy na nebi.....	6
Laureáti Bienále divadelnej fotografie 2014.....	6
J. Judínyová: Ruská klasická literatúra v moskovskom metre.....	6
Farebný svet – Coloriskeri luma.....	6

OSOBNOSTI/DEJINY	
V. Apfěl: E. Štúr a jeho blízkosť v službe svojmu národu.....	7
I. Bariak: E. Štúr a jeho doba – prínos pre cirkev a národ.....	7
DEJINY/OSOBNOSTI/HUDBA/FILOZOFIA	
M. Demko: Novoobjavená kniha F. Liszta.....	8
L. Hubenák: F.-M. Voltaire – osvietenec, humanista.....	9
RECENZIE	
O. Cvengrošec: Tajné dejiny Slovenska, Slovenov a Sloveniek (J. Handžarič).....	10
P. Dragijský: Slováci tohto kraja: Osobnosti Gemera-Malohontu.....	10
E. Bystrianska: Otvorili Pamätní izbu Učenej spoločnosti malohontskej.....	10
ROZHOVOR	
M. Augustin: Tajomstvo Kostolika sv. Margity (zhovára sa J. Tazberík).....	11
SERVIS/LITERATÚRA/KNIHA	
Cena P. Jilemnického na Slovensko.....	12
Vydavateľstvo a členovia SSS na Bibliotéke 2014.....	12
Blíženc les v Klube slovenských spisovateľov.....	12
Novinky Vydavateľstva SSS: V. Hronec: Príkry svahy; M. Prebuda: 3 body v dvoch vytiach.....	12
Konferencia J. Tatar – vedec, básnik, publicista.....	12
REPORTÁŽ	
J. Judínyová: Na poltúčkach Hornou Lužicou.....	13
LITERATÚRA/KNIHA/NEKROLÓG	
O. Filip: Z 29. ročníka Medzinárodného festivalu v Belehrade.....	15
Najvýznamnejšiu francúzsku cenu získala L. Salvayrová.....	16
Silvia Armasová zomrela.....	15
UMENIE/FOTOGRAFIA/OPERA/HUDBA	
M. Polák: Polnočná omša P. Karvaša v SND.....	16
V. Blaha: Hľadanie raja.....	16
T. Ursínyová: Priateľ Fritz s oživeným dejom (premiéra v ŠO v B. Bystrici).....	17
J. Rátz: Strojová dokonalosť remesa (Grófica Marica).....	17
EDIČNÁ ČINNOSŤ/KALEIDOSKOP	
Z. Kováčová: O novodobej histórii a editoroch almanachu Nitra.....	18
Štipendium R. Matušika 18.....	
Z. Troligová: J. Gregor Tajovský očami mladých.....	18
M. Mulík: Udělitel Ceny D. Rapana.....	18
ČÍTANIE/POEZIA/PRÓZA	
P. Pelechý: Láska z plastu, Tango Muerte, Čiernobiela, Stotožnenia, Osnova, Delirium.....	19
H. Chachulová: Púštny kvet: Fatamorgána, Priesvitný vták, Vchod do duše, Pre kvety, V oáze, Vádi.....	19
M. A. Kováč: Oddaná (úryvok z divadelnej hry).....	20
RECENZIE/AFORIZMY	
Štát a právo: Odborno-teoretický časopis pre otázky vedy o štáte a práve v SR (J. Králik).....	21
M. Stano: Stretnutie umelcov evanjelikov.....	21
J. Comaj: Komentáre (aforizmy).....	21
RECENZIE/KALEIDOSKOP	
M. Najenko: Intim pismennyj pracj (M. Roman).....	22
M. Roman: Cesty k poznaniu tvorby (E. Bobotová).....	22
E. Farkašová: Pohľady do maďarskej literatúry – v RSL.....	22
B. Brendza: Ochutnať z plameňa (J. Rezník).....	23
J. I. Bajza: Epigramy, preklad M. Heveši (M. Groll).....	23
P. Válo: Chirurg, čo porážal šamanov (J. Comaj).....	23
Dom hluchého v angličtine.....	23
LITERARIUM/FORUM KULTÚRNEJ VEREJNOSTI	
M. Kenda: Trójske kone nežnej.....	24
M. Kenda: Aforizmus (dvojčíslo).....	24
O. Šabík: Vážaná redakcia Literárneho týždenníka.....	24

→→→ *Dokončenie zo s. 1*

Viera Benková ďakuje za Cenu Spolku slovenských spisovateľov, ktorú jej odovzdali počas Dni slovenskej literatúry predseda SSS Miroslav Bielik (vľavo) a tajomník SSS Ján Tazberík. Vpravo ocenený Vincent Šabík. Modrý salón v novej budove SND 19. októbra 2014

sú moje osobné kontakty so slovenskými tvorcami, na moju radosť, značne rozkonárené. Deje sa tak aj vďaka Predstavenstvu Spolku slovenských spisovateľov a jeho predsedovi Miroslavovi Bielikovi; navyše ma nesmierne teší, že sa úspešne rozvíja i spolupráca medzi univerzitami, masmédiami a inými kultúrnymi organizáciami.

M. B.: Pohybujete sa medzi veľkomestom Belehradom a svojim rodiskom Báčskym Petrovcem. Aké boli podnety vo vašom živote na tieto zmeny? Život novinárky prináša pohyb, cesty a neutíchajúce reflexie všetkého nového a zažitého. Lenže rezonancia vzniká vždy na nejakom základnom osobnostnom princípe alebo stálej báze, na ktorej sa rozvíja a rezonuje všetko nové. Čo je touto bázou vo vašej tvorbe?

V. B.: Moje rodisko a Panónia s drsným lyrickým podnebí, mnohorakými premenami i prostredím, šitým, ako vravievam, na mieru človeka, zanechalo vo mne hlbokú stopu; mala som šťastie, žila som v dvoch veľkých strediskách, v srbskom Belehrade a vojvodinskom Novom Sade, a dnes pre zmenu v „epicentre“ môjho sveta – v rodnom Báčskom Petrovci. Odrzkadlilo sa to na mojom vnútornom chcení rozširovať si obzory, spoznávať nové knihy, ľudí, tvorcov, tvorbu... V roku 1964 som sa vydala za Slovinca violončelistu Vinka Popita a do roku 1982 som s ním žila v Novom Belehrade v hudobno-literárnej rodinke s dvoma dcérami; spoznávala som Belehrad a najmä jeho mnohorakú, neraz patriarchálnu, ale i veľmi modernú tvár. Od roku 1982 som pôsobila v slovenskej redakcii Novosadského rozhlasu ako vedúca kultúrneho úseku, presťahovala som sa do Nového Sadu, kultúrneho sídla tunajších Srbov a mnohých národných spoločenstiev s bohatými dejinami a kultúrou. Nikdy by som v rodisku nezažila také výnimočné koncerty, večierky, výstavy, podujatia ako v týchto dvoch mestách; a hoci som precestovala takmer celú Európu, vždy ma to ťahalo len sem. Po roku 1993 som sa vrátila do rodiska, umrel mi rodičia, dom spustol, ubudlo mnohé, ale teplo lásky nikdy; usilujem sa písaním prinavrátiť dávne spomienky, prichádzajú ako hlas poézie, teplý vánok z diaľky a s ním i hlasy rodičov, ale i neznámych obyvateľov domu, ktorý kúpil otec v roku 1932 s dátumom zrodu niekedy koncom 19. storočia.

M. B.: Novinárska práca, publicistika má svoje zákonitosti a zameriava sa na fakty a aktuálne udalosti, kým dobrá poézia má celkom iné parametre: detail, v ktorom je celok, a opačne, architektónicky je úplne iná... Próza má znova iné finisy. Ako je to u vás s inšpiráciou a tvorbou rôznych žánrov, ktoré sa vo vašej tvorbe vyskytujú?

V. B.: Novinárska práca ma naučila otvorenejšiemu prístupu k ľuďom, k načúvaniu človeka, poznávaniu jeho zápasov a chodníčkov v živote i v prostrediach rozličných jazykov a kultúr. Všetko to svedčilo o tom, že všade na svete sú ľudia a iba ľudia; treba však tak málo, aby sme sa lepšie poznali: ľudské slovo... Dnes zjeme v hmotárskych a sebeckých časoch, ktoré prinášajú ľuďom hodne nešťastia... O tom rozjímam už aj súčasná slovenská próza. Keby sa boli ľudia v bývalej Juhoslávii lepšie poznali, k vojne by isto nedošlo. Nedôvera a nenávisť, vonkajšie a vnútorné spory sú veľmi nebezpečné i pre krehké dnešok... Kým som pracovala v slovenskej redakcii Novosadského rozhlasu, naučila som sa hutnosti vo vete, a to mi pomohlo i v tvorbe. Próza potrebuje čas, prípravu; „pozvanie“ vstúpiť do básne mi vysielala báseň sama... Je pravda, že mám rozpracované viaceré témy, ale čas letí... Je tam aj zápis o tom, ako som si obľúbila svoju profesorku slovenčiny na strednej, ktorá ma viedla svetom kníh, ale aj románové stretnutie vo vlaku s mojim prvým manželom Vincentom Popitom či úvahy o tom, čo prežívam, o najväčšej láske priateľskej, ktorá je u mňa asi sublimáciou všetkých doterajších!...

M. B.: Tvorba pre deti si vyžaduje celkom špecifické podnety. Boli to vaše deti, či až vnúčatá, ktoré podnietili túto časť vašej tvorivej práce?

V. B.: Napísala som niekoľko krátkych básničiek pre deti, no nebola som s nimi spokojná; otec mi v detstve rozprával, v dlhom zimnom čase, pravé slovenské rozprávky, pritom vymýšľal aj svoje – asi ma to inšpirovalo a svojim dvom večne zvedavým, ale hudobne nadaným dcéram som venovala štyri detské knížky prózy...

M. B.: Kedy ste po prvý raz navštívili rodisko svojej matky Čičmany? Pamätáte sa ešte na dojem z tejto rázovitej dedinky? Rodinné histórie bývajú zakotvené až mýticky vo vedomí na celý život. Je cesta vašej mamy za láskou takouto rodinnou legendou? Zopakovala sa, povedzme, niekedy vo vašom živote? Je to téma niektorej vašej knihy?

V. B.: Moje stretnutie v roku 1947 so starou mamou i tetou v Čičmanoch bolo nezabudnuteľné, nemohla som sa dočkať, kedy sa cesta zo Žiliny autobusom cez lesy konečne skončí – tak som túžila objasť starú mamu, vľúdnu a milú, no pritom slepú. Ešte dnes si pamätám jej jemnú kostnatú ruku na mojej hlave a nekonečné spomienky, ktoré mi po večerach šepotala do tmy. Elektrinu ešte nemali, tmy som sa bála, bála som sa tajomného šepotu lesa za domom, ale práve tieto pocity rozduchali vo mne, po polroku po návrate domov, iskričky pravého tvorivého ohňa... Nedávno som dopĺňala spomienky z Čičmian na matku, ktorá sa vybrala so staršou sestrou a švagrom za prácou do chemickej továrne v Paríži, kde sa stretla so svojou láskou, mladým Poliakom, ktorý tragicky zahynul; až po niekoľkých rokoch stretla môjho otca a vydala sa; ten ju v roku 1935 natrvalo odviezol na Dolnú zem. Hotový román, pravda, treba naň čas...

M. B.: Aká sa vám vidí naša/vaša krajina, náš/váš jazyk s odstupom času a najmä diaľky, ktorá aj pri dnešných možnostiach komunikácie je predsa len zjavná od miesta, kde reálne prežívate svoj čas?

Na 1. strane – Foto: Štefan Cifra. Maľba: Pavel Cicka (* 1961, Kovačica, Srbsko).

Budúce číslo Literárneho týždenníka vyjde v stredu 26. novembra 2014.

SPOLOK SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV ŽIADA O NÁVRAT ODSTRÁNENÉHO NÁPISU NA SÍDELNEJ BUDOVE SSS

Predstavenstvo SSS sa na svojom zasadnutí 18. septembra 2014 ostro ohradilo proti odstráneniu názvu Spolok slovenských spisovateľov z priečelia sídelnej budovy SSS na Laurinskej ul. firmou Arthur DS, s. r. o., ktorá je nájomcom a správcom celej budovy – na základe nevhodnej zmluvy podpísanej bývalým tajomníkom SSS Pavlom Janíkom a bývalým predsedom AOSS Igorom Hochelom. Nápis firma odstránila bez predchádzajúcej konzultácie či súhlasu vedenia SSS, aj keď Spolok je 50% spoluvlastník nehnuteľnosti. Predstavenstvo zaviazalo predsedu ako štatutárneho zástupcu SSS zabezpečiť v tejto veci nápravu s pripomenutím, že SSS nie je v postavení iných subjektov, ktoré si len prenajímajú priestory, ale jej spoluvlastníkom. Predseda SSS sa obrátil na konateľa spoločnosti Arthur s požiadavkou uskutočniť nápravu. Konateľ v odpovedi predsedovi z 26. 9. zdôvodnil výmenu tým, že, „Pri čistení bývalého GSM shopu“ (napravo od vchodu do budovy), „ktorý sme Vám donedávna rezervovali na možnú predajňu knihy, sme čistili aj vstupné dvere a menili prasknuté sklo“, s tým, že nápis sa pri čistení doslova „rozsypal“ a že nápis nahradili tabuľkou (pozn.: tabuľku s drobným, najmä pre starších ľudí takmer nečitateľným písmom nájomca umiestnil medzi tabuľky firiem, čo majú v budove prenajaté priestory). Zároveň konateľ v odpovedi dodal, že spomínaný priestor „nakoniec využili ako prezentačnú miestnosť projektov „našej realitnej kancelárie“(!).

Treba len pripomenúť, že tabuľa s nápisom „Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska – Spolok slovenských spisovateľov“ bola nad vstupným vchodom do budovy a že jej výmenu firma Arthur vykonala v záujme umiestnenia reklamy svojej obchodnej činnosti, resp. obchodnej činnosti partnera firmy, ktorý má v názve takisto Arthur. Teda namiesto predchádzajúceho označenia „Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska“ a „Spolok slovenských spisovateľov“ svieti teraz: „ARTHUR Real Estate Company – Sme na 2. poschodí“.

Žiaľ, treba skonštatovať, že ide o **flagrantné nerešpektovanie spoluvlastníka, nevrátiac o slušných mravoch**.

Reklamná označenie ARTHUR pritom doslova trčí zo všetkých strán – z dverí, obalených stĺpov, zo sklených výplní, z obrazovky... Vznikol tak dojem, akoby Spolok slovenských spisovateľov ani na Laurinskej už nebol. Ešteže je tam viditeľná aj VESTIAREN!

Takýto spôsob konania a komunikácie je skutočne neveriteľný. Najskôr jednostranne – bez vedomia spoluvlastníka – nájomca odstráni jeho názov z budovy, potom to zdôvodní, že on nevie, že by niekto mal taký „veľký nápis“. Pritom všetky inštitúcie podobného kultúrneho či spoločenského zamerania, ako je Spolok slovenských spisovateľov, majú na budovách riadne viditeľné nápisy, keďže ich činnosť má kultúrno-spoločenský či verejnoprospešný význam.

Od uvedeného času došlo k výmene korešpondencie, z ktorej vyplýva, že konateľ prejavil vôľu nápis „vrátiť“ – buď do pravej časti tabule, kde bol umiestnený, resp. na oknách na 1. poschodí budovy(!?) – ale s tým, že si náklady na jeho vyhotovenie či osadenie vo výške cca 400 eur má hradiť Spolok sám... Celá táto kauza je, žiaľ, tiež len smutnou ukázkou dôsledkov konania bývalého vedenia SSS.

O riešení majetkoprávných otázok súvisiacich so sídelnou budovou SSS a o kauze medzi SSS a Arthur DS priniesie *Literárny týždenník* súhrn aktuálnych informácií v budúcom čísle.

-tl-

KALEIDOSKOP

FESTIVAL SLOBODY 2014

FESTIVAL
SLOBODY

Od 12. do 16. 11. 2014 sa uskutoční v Bratislave multižánrový medzinárodný FESTIVAL SLOBODY, ktorý bude pripomínať a analyzovať obdobie neslobody na Slovensku. Priniesie množstvo zaujímavých filmov, výstavy, diskusie, divadelné predstavenia či oceňovanie osobností, ktoré sa podieľali na boji proti totalite. Nad festivalom prevzal záštitu prezident SR Andrej Kiska a minister kultúry SR Marek Maďarič. V rámci festivalu sa uskutoční Medzinárodná filmová prehliadka v Dome kultúry v Dúbravke. PROGRAM FESTIVALU je uverejnený na internetovej stránke *Festival slobody* (<http://www.festivalslobody.sk/streda-12-11.html>).

Na záver Festivalu slobody v Bratislave sa dňa 16. 11. 2014 o 16,30 hod. v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca uskutoční **SLÁVNOSTNÝ PROGRAM OCENOVANIA OSOBNOSTÍ** pod záštitou primátora hlavného mesta SR MILANA FTÁČNIKA. Ústav pamäti národa udelí Cenu Ústavu pamäti národa v kategóriách: **a) Statočný v našej pamäti a našom srdci – cena za odpor proti neslobode; b) Cena za prínos pre zachovanie pamäti národa; c) Statočný v našej pamäti a našom srdci – mimoriadne ocenenie**. Koncom novembra Festival slobody bude pokračovať v regiónoch – jednodňovými filmovými prehliadkami v Nitre, Ružomberku a Košiciach. Organizátorom festivalu je Ústav pamäti národa, jeho spoluzorganizátorom/hlavným partnerom je EURÓPSKA SIET PAMÄT A SOLIDARITA.

V. B.: Ja som sa Bratislave a Slovensku vždy tešila, najmä keď sa mi naskytla príležitosť cestovať. Mala som možnosť starú vlasť takmer celú precestovať autom, spoznať, vždy mi obnoví duchovnú náplň, srdce mi je plnšie... Hoci som sa narodila v malom mestečku, Bratislava bola vždy útulná, malá Viedeň s bohatou tradíciou; keď dnes vidím, koľko zahraničných turistov sem zavíta, som neobyčajne hrdá na Slovensko. A ešte nič, zdá sa mi, že zo skromnosti a občas i preto, že sú mladí ľudia hladní po svete, zabúda sa na slovenské hodnoty, málo sa propagujú, až tak silno nejdú do sveta pozitívne hlasy, čo toto malé Slovensko na mape Európy znamenalo kedysi, čím žilo, akí tvorí ľudia sa tu narodili, čo všetko boli schopní vynájsť, napísať, zahrať, zatancovať, poobjavovať, skrátka, ako sa vedeli zapísať do svetových dejín svojimi duchovnými skvostmi! Mám dojem, akoby sa mladí ľudia hanbili za rodisko, svet si ich však nebude vážiť za to, že sa „opičia“, ale za to, čo vedia. Ak cítia v sebe malosť, bude im neľahko preukázať vlastné hodnoty! Pravdaže, treba skromnosť, ale podceňovanie býva na ťarchu!

M. B.: Pohybujete sa v rozličných prostrediach od západnej Európy, kde pobývate u dcéry, cez strednú Európu až k domovu na Balkáne. Odhladáne od ťaživých spomienok na nedávnú vojnu, aké možnosti komunikácie ponúkajú tieto prostredia vo svojich kultúrnych odlišnostiach či spojivách?

V. B.: „Ďakujúc zázraku, ktorý sa odohrá medzi znakmi vo vete, v oku a mozgu tvorcu, môžeme činne zasahovať do života iných ľudí. Vlastne – na nich sa pozmeníme alebo pochopíme, akí sú v tej svojej inakosti aj nám podobní a vo svojom súčne blízki,“ zdôraznila súčasná spisovateľka O. Tokarczuková, a veru má pravdu... A práve tieto, ako aj my autori hovorieme, úmyselné životné náhody umožňujú človeku porovnávať nielen krajiny, reč, ale i ľudí, ich osudy a cesty po „neschodno-schodných“ cestičkách života. Čosi podobné sa mi stalo pri prvej návšteve Holandska, kam sa mi vydala staršia dcéra Aleksandra a našla v tejto priam zázračnej krajine nielen svoju veľkú lásku, ale uvila si tam teplý rodinný kozub: vďaka bojovnosti (vplyv Srbov!) uplatnila svoje organizačné schopnosti, slovenskú usilovnosť a smelosť, aby sa plne uplatnila, a veru aj svojou slovanskou pohostinnosťou a teplotou srdca obmäkla aj tvrdšiu holandskú povahu....

M. B.: Čo pre vás znamená tvorba?

V. B.: Cítim, že ma písanie otvára svetu, rytmus srdca sa mi pri tvorbe stíši, a takto sa dostám k vlastnej podstate, životu, k jeho prúdeniu a dravosti. Sama si predkladám zrkadlo, je lyricko-poetické a úsmevné, ale práve preto ma drží nad vodou, lebo život je dnes taký dravý, že by som v ňom ako začínajúca autorka možno ani nechcela žiť! Teším sa, pravda, ak sú moja poézia alebo literárne úvahy, ktoré v poslednom čase píšem, niekomu blízke, ak v nich nájde niečo zo svojich snov alebo túžob. Viem len, že i literárne a najmä analytické vedecké dielo je vlastne veľmi tvrdá práca, čiže „cesta neznámu krajinou za poznáním“ (Z. Čížiková). Rada sa otváram slovu, keď ma pozýva do svojej mnohotvárnej krajiny...

Foto: Štefan Cifra